

rudaí-beo

Plandaí agus ainmhithe a shórtáil le cúis

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh trí chártaí grianghraif dúlra atá difriúil óna chéile a thaispeáint (nóinín, spideog agus tuilleadh ón ngairdín agus ón gclós) agus fiafraigh céard atá mar an gcéanna agus céard atá difriúil, gan na focail planda ná ainmhí a lua fós. Cuir na focail sórtáil, planda agus ainmhí in aithne, ansin ainmnigh na deich gcárta le chéile sula ndéantar aon ghrúpáil. Taispeáin conas sórtáil planda nó ainmhí a dhéanamh ar an ngníomhaíocht idirghníomhach sórtála pictiúr, ansin sórtálann na grúpaí fíorchártaí i bhfonsaí faoi dhó — planda/ainmhí, ansin ainmhithe le cosa/gan cosa — ag rá cén fáth gach uair. Críochnaigh le leathanach na Dialainne Imscrúdaithe, le líníochtaí agus cúis a insítear do pháirtí.

Cuspóirí foghlama

- Cártaí rudaí beo a shórtáil ina bplandaí agus ina n-ainmhithe agus an chúis a rá
- Dara sórtáil a dhéanamh ar na hainmhithe: le cosa agus gan cosa
- An chúis sórtála a rá ina bhfocail féin do gach sórtáil

Roimh an gcloigín — ullmhúchán

Priontáil sraith amháin de na deich gcárta grianghraif dúlra do gach grúpa an lá roimh ré (nóinín, crann darach, féar, cloigín gorm, spideog, frog, damhán alla, bóin Dé, seilide, péist). Leag amach dhá fhonsa do gach grúpa agus lipéid planda/ainmhí réidh, chomh maith le péire breise a bhfuil na lipéid le cosa / gan cosa orthu.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cártaí grianghraif dúlra (nóinín, crann darach, féar, cloigín gorm, spideog, frog, damhán alla, bóin Dé, seilide, péist)	1	grúpa	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	pictiúir de na plandaí agus de na hainmhithe céanna gearrtha as seanirisí, nó líníochtaí simplí ar sheanphíosaí cárta
fonsaí sórtála	2	grúpa	seomra ranga	dhá thráidire a bhfuil lipéad orthu, nó dhá chiorcal mhóra déanta de shreangán ar an urlár
cártaí lipéid le pictiúir (planda, ainmhí, le cosa, gan cosa)	1	grúpa	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	nótaí greamaitheacha, le pictiúr simplí tarraingthe do gach grúpa

Pointe sábháilteachta

Coinnigh súil ar imill na bhfonsaí agus ar láimhseáil na gcártaí ar an gcairpéad ionas nach sleamhnóidh lámha beaga agus nach mbeidh bruíon ann faoi na sraitheanna a roinntear.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Taispeáin dhá chárta phriontáilte atá difriúil óna chéile ionas go bhfeicfidh gach duine iad — ní ar an gclár. Fiafraigh céard atá mar an gcéanna agus céard atá difriúil. Glac le gach freagra; coinnigh siar na focail planda agus ainmhí ionas go mbreathnóidh na páistí ar na cártaí ar dtús.
- **Focail an Lae:** Ná scríobh ach trí fhocal ar an gclár, ceann ar gach líne: sórtáil, planda, ainmhí. Léigh gach focal, taispeáin fíorchárta, agus cuir béim air go ndeirimid i gcónaí cén fáth nuair a shórtálaimid.
- **Breathnaigh go Cúramach:** Leath sraith amháin ar an gcairpéad agus na cártaí aghaidh suas. Ainmnigh gach cárta le chéile sula dtosaíonn an tsórtáil. Ná cuir ach ceisteanna faoi rudaí a thugann siad faoi deara — duilleoga, bláthanna, cosa, sliogán, aintéiní — agus ná tosaigh an tsórtáil sna fonsaí fós.
- **Sórtáil ar an gClár: Planda nó Ainmhí:** Oscail an ghníomhaíocht idirghníomhach sórtála pictiúr sa mhód taiscéalaíochta. Iarr ar na páistí a rá os ard cén fonsa ar cheart do gach cárta dul isteach ann, agus tú ag tarraingt. Is ábhar comhrá é fonsa mícheart: fiafraigh cén fáth a dtéann sé ansin, agus coinnigh ort go dtí go mbeidh na deich gcárta ar fad curtha ina n-áit.
- **Sórtáil leis na Fonsaí:** Grúpaí de cheathrar go seisear, le sraith cártaí amháin agus dhá fhonsa. Déan an tsórtáil planda nó ainmhí ar dtús go dtí go mbeidh cúis tugtha ag gach páiste uair amháin ar a laghad. Cuir na plandaí i leataobh, cuir na lipéid le cosa / gan cosa in áit na lipéad eile, agus ná sórtáil ach na hainmhithe. Coinnigh súil ar an seilide, ar an bpéist, ar an gcrann darach agus ar an spideog.
- **Tarraingimis ár Sórtáil:** Tabhair amach leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus tabhair treoir amháin ag an am: tarraing plandaí agus ainmhithe, ansin marcáil le cosa/gan cosa, ansin inis do pháirtí cén fáth. Siúil timpeall ag fiafraí cén fáth a dtéann an ceann sin ansin; scríobh cúis ghearr do na páistí nach bhfuil in ann scríobh fós.
- **Cén Fáth ar Shórtálar ar an mBealach Sin?:** Cuir ceist amháin ag an am chun cuimhne a spreagadh: ar dtús an chéad chúis, ansin an dara cúis do na hainmhithe. Críochnaigh trí iarraidh ar an rang an abairt seo a athrá uair amháin: sórtálann eolaithe rudaí beo i ngrúpaí chun foghlaim fúthu, díreach mar a rinneamar féin.

Cad ba cheart a fheiceáil

Cuireann formhór na ngrúpaí an nóinín, an crann darach, an féar agus an cloigín gorm leis na plandaí, agus an spideog, an frog, an damhán alla, an bóin Dé, an seilide agus an phéist leis na hainmhithe. An dara sórtáil: an spideog, an frog, an damhán alla agus an bóin Dé le cosa; an seilide agus an phéist gan cosa. Seo iad na botúin is coitianta: an seilide (mall/tá sliogán air, mar sin 'ní ainmhí é'), an phéist (gan cosa, mar sin níl siad cinnte), agus an crann darach (mór, mar sin b'fhéidir nach planda é) — cuir i bhfocail eile é: fásann sé as an talamh / is féidir leis bogadh.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Ní ainmhí é seilide mar go bhfuil sé mall nó go bhfuil sliogán air.** — Taispeáin cárta an tseilide in aice le cárta planda. Fiafraigh: an bhfásann sé as an talamh, nó an féidir leis bogadh as a stuaim féin? Deimhnigh go mbogann sé, mar sin is ainmhí é — ansin cuir san fhonsa gan cosa é.
- **Ní planda é crann, nó níl cosa ar éan mar go bhfuil sciatháin air.** — Taispeáin cárta an chrainn darach: fásann crainn as an talamh, mar sin is planda é. Taispeáin an spideog: tá dhá chos ar éin chomh maith le sciatháin — isteach san fhonsa le cosa léi.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Lig don pháiste an fonsa a thaispeáint agus tusa ag rá na cúise os ard; is leor sórtáil shoiléir amháin agus cúis ó bhéal má tá an líníocht mall.	• Spreag an dara cúis ó bhéal tar éis na sórtála le cosa/gan cosa: cén fáth a dtéann an seilide agus an phéist le chéile?	• Iarr ar na páistí an tríú smaoineamh sórtála a rá os ard (Conas eile a d'fhéadfaimis iad a shórtáil?) gan sraith nua fonsaí, agus na cártaí céanna á n-úsáid fós.

Nasc traschuraclaim

Ceangal le súgradh sórtála Aistear agus leis an teanga ó bhéal — cleachtann na páistí abairtí le 'mar go' nuair a deir siad gach cúis sórtála.

